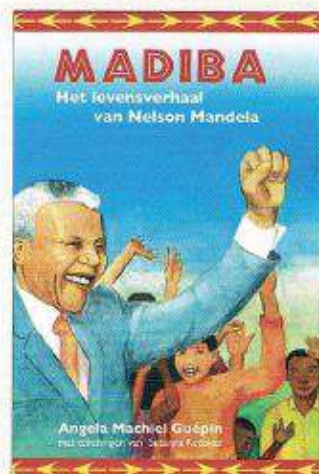

Madiba

- Het levensverhaal van Nelson Mandela

Moed is niet het ontbreken van angst, maar het overwinnen ervan. (Nelson Mandela)

Vierennegentig jaar oud is hij inmiddels en zevenentwintig jaar daarvan zat hij gevangen.

Als zwarte Zuid-Afrikaan leed hij onder racisme en discriminatie. Niet alleen hijzelf werd daardoor in zijn mogelijkheden beperkt, zijn hele volk leed onder de vernederende beperkingen die de blanke regering had ingevoerd. Zijn eigen honger naar vrijheid ging ongemerkt over in honger naar vrijheid voor de hele zwarte bevolking. De strijd tegen apartheid werd zijn levenswerk.

Angela Machiel-Guépin

Nelson Mandela, de beelden van zijn vrijlating in 1990 staan in het geheugen van de wereld gegrift. Hij liep de gevangenis uit en de geschiedenis in. Voor veel mensen die zich de beelden herinneren, is Mandela een held, een bron van inspiratie, een voorbeeld. Voor de jongere generatie is het veel moeilijker om zich een beeld te vormen van wat 'een strijd voor vrijheid' betekent, en welke rol Nelson Mandela daarin speelde. Zijn autobiografie *De lange weg naar de vrijheid* is omvangrijk en soms taai.

Als vrijeschoolleerkracht bracht ik de helft van het vorig schooljaar door in Zuid-Afrika, waar ik hielp in de Hermanus Waldorfschool. Ik sprak met veel mensen, blank en zwart, over Nelson Mandela en was getroffen door de warmte waarmee zij over hun oude 'vader van Zuid-Afrika' spraken. Ik las zijn autobiografie en kreeg een rijk geïllustreerd Engels kinderboek over zijn leven in handen.

Terug in Nederland bleek mij dat wij de jeugd niet veel te bieden hebben over Mandela's leven en werk. Mijn 'sabbatical year' was nog niet om, ik had Zuid-Afrika vers in het geheugen en ik besloot zelf de pen ter hand te nemen...

Het boek

Het resultaat is een boek voor jeugdigen vanaf elf-twaalf jaar, dat is gebaseerd op datgene wat Nelson Mandela ons in zijn autobiografie wilde vertellen. We leren hem kennen als herdersjongen op het plateland in de Transkei, waar hij in een hechte familie opgroeide, wonend in een kraal met leemhuizen zonder meubilair, als zoon van een vader die zijn aandacht moest verdelen over vier vrouwen en vier gezinnen. 'Madiba' werd hij genoemd, een naam die hij vanuit de Thembu-stam had meegekregen.

Pas later, toen hij als zevenjarige naar school ging, kreeg hij van zijn juf de naam 'Nelson' toebedeeld. Nelson had het geluk dat hij na het overlijden van zijn vader opgenomen werd in het gezin van de Chief, waar hij een goede school kon bezoeken en waar de zwarte bevolking met trots haar tradities na kon leven. Vernedering en onderdrukking bleven hem zijn hele kinder- en jeugdlijf bespaard. Misschien is dat de reden dat hij een fier, zelfverzekerde houding ontwikkelde, die hij zelfs in de gevangenis op Robbeneiland, waar hij getreiterd en gekleinereerd werd, overeind kon houden. Vermakelijke anekdotes geven ons een indruk van de manier waarop Nelson zich probeerde aan te passen aan het 'hof' van de Chief, de middelbare school en later aan het leven in de grote stad Johannesburg.

Gevangenneming

Daar wordt de ongelijkheid tussen zwart en wit goed voelbaar. Nelson, inmiddels advocaat, ervaart het aan den lijve en besluit samen met zijn goede vriend Walter Sisulu in het georganiseerde verzet te gaan. Schrijnende beelden zoals de sloop van de zwarte wijk Sophiatown om de bouw van huizen voor witten mogelijk te maken, de arrestatie van Nelson op een vroege ochtend onder het oog van zijn vrouw en drie kinderen, de

mensonterende situaties tijdens zijn eerste gevangenisstraf, en vele andere, komen voorbij. Maar ook vrolijke herinneringen, aan de eerste ontmoeting met Winnie, de 'feestelijke' bijeenkomsten die de arrestanten in de gevangenis van Pretoria organiseerden en de adembenemende scènes tijdens rechtszittingen.

Nelson Mandela en zijn kameraden van het ANC komen voor zeer moeilijke beslissingen te staan. Tegen zijn aanvankelijke overtuiging in, besluit Nelson van het geweldloosheidsprincipe, dat hen in navolging van Ghandi had geleid, af te stappen en een militaire tak op te zetten. De man die als kind wakker had gelegen van het feit dat hij met zijn zelfgemaakte pijl en boog een vogeltje had doodgeschoten, werd leider van 'De speer van de Natie' en volgde in het buitenland een militaire training. Levenslange gevangenschap was zijn straf, nadat de regering de ondergrondse organisatie op het spoor was gekomen. De zevenentwintig jaren van opsluiting, waarvan het grootste deel op Robbeneiland, worden gekenmerkt door strijdbaarheid en saamhorigheid. De mannen laten zich niet klein krijgen!

Met verbijstering kunnen we lezen dat Nelsons moeder sterft en dat hij niet naar haar begrafenis mag. Anderhalf jaar later krijgt hij een telegram waarin de dood van zijn oudste zoon Thembi wordt gemeld. Ook deze keer krijgt hij geen toestemming om het eiland te verlaten en voor de begrafenis van zijn zoon te zorgen. Hij gaat naar zijn cel, rolt zich in zijn deken en blijft drie dagen als in een cocon liggen, verdoofd door verdriet en onmacht. Vriend Walter gaat op de derde dag bij hem kijken.

Nelson zegt niets, maar geeft hem het telegram te lezen. Walter kan niets anders doen dan zijn hand pakken en urenlang zwijgend bij hem blijven zitten. Er zijn gewoon geen woorden om zijn vriend te troosten. Nelson doorstaat en overwint de vernederingen. Zijn menselijkheid, zijn mildheid en zijn humor weet hij onder de meest wrede omstandigheden te behouden.

Verbroedering

Als hij in 1990 vrijkomt, heeft hij al vele geheime gesprekken met regeringsleiders gevoerd over afschaffing van de apartheidspolitiek en stemrecht voor alle bevolkingsgroepen.

In 1994 worden de eerste democratische verkiezingen gehouden. Het is voor het eerst dat de zwarte bevolking haar stem mag uitbrengen. Ook Nelson gaat voor het eerst naar de stembus.

Na vier dagen tellen blijkt het ANC de grootste partij te zijn en Nelson Mandela, 75 jaar oud, wordt de eerste zwarte president. Het grote werk van de verbroedering

moet dan nog beginnen.

Mandela geeft zelf het goede voorbeeld; overal waar hij komt, schudt hij blanken de hand en verzekert hij de mensen dat het mogelijk is om tot verzoening te komen. Aartsbisschop en goede vriend Desmond Tutu, vraagt hij om voorzitter te worden van de Commissie voor Waarheid en Verzoening. Een volstrekt unieke manier van erkenning en verwerking van jarenlange vijandelijkheden. De hele wereld kijkt mee.

Nelson Mandela heeft altijd gewaarschuwd dat hij niet als 'heilige' gezien wil worden omdat niets menselijks hem vreemd is. Toch heeft hij een uitzonderlijk moedig, waardig, en doortastend leven geleid.

Madiba

Het boek, dat ik uit respect *Madiba* heb genoemd, is voor de jeugd geschreven, maar ook voor volwassenen lezenswaardig. Bij uitstek geschikt om samen te lezen, als ouder en kind of als leerkracht en klas. Waardevolle gesprekken over alle aspecten van het leven kunnen eruit voortvloeien.

"Uit. Ik ben er stil van," mailde de uitgever nadat zij het manuscript had gelezen.

Ik hoop dat Mandela's levensverhaal de weg naar veel harten zal vinden; van jong en oud! ■

Madiba - Het levensverhaal van Nelson Mandela

Auteur: Angela Machiel-Guépin

Uitgeverij ACT on Virtues, Groningen

236 p., ill. ISBN 978-90-819463, € 14,95

www.mandelabaek.nl en www.actonvirtues.nl

Op woensdag 26 september was de boekpresentatie in Vrije School de IJssel te Zutphen.